

احسان و انفاق

از منظر آیات و روایات

محمد حسین مردانی نوکنده

اتفاق می افتد، این پیشامدها مخصوص زمان و یا جامعه خاصی نیست. ناگهان زلزله ای رخ می دهد یا جنگی بوقوع می پیوندد، سیلی برآه افتاده، یا دزدی از راه می رسد، که بر اثر آن دسترنج سال ها تلاش و کوشش بر باد می رود و کمبودها و نابسامانی هایی را موجب می گردد. قلبی شکسته، دستانی تهی، دلی داغ دیده مصدومی در مانده، یتیمی بی پناه یا مرضی گرفتار برجای می ماند و یا این که فردی یا خانواده ای بر اثر بیکاری، ورشکستگی، بیماری و عدم درآمد کافی دچار فقر می شود و به بدبختی و سیه روزی می افتد. اکنون چه باید کرد؟ قطعا عقل و شرع و وجدان، بی تفاوتی نسبت به این گونه افراد ورها کردن آنها را به حال خود نمی پسندد، پس باید جبران کرد. اما چگونه؟ طرح موفق اسلام در این زمینه اتفاق است که در این مقاله بدان پرداخته شده است.

چرا خداوند عده ای را محتاج اتفاق قرار داد؟ ممکن است، برای هر فردی این سؤال مطرح شود که چرا بعضی از مردم محروم و نیازمند و مسکین هستند که لازم باشد دیگران به آنها انفاق کنند. آیا بهتر نبود خداوند خودش به آنها هر چه لازم بود می داد تا نیازی نداشته باشند که به آنها انفاق شود. در پاسخ باید گفت که خداوند می فرماید: «ان ربک یبسط الرزق لمن یشاء و یقدر انه کان بعباده خبیرا بصیرا»^(۱)

«خداوند روزیش را به هر کس که بخواهد گشاده می دارد و بر هر کس که بخواهد تنگ، چرا که او نسبت به بندگان آگاه و بینا است». در حقیقت باید گفت این یک آزمون و آزمایش برای انسانهاست، چرا که برای او همه چیز ممکن است، او می خواهد بدینوسیله انسان ها را تربیت کند و روح سخاوت و

*** بسیاری از مردم اگر کاملا بی نیاز شوند، راه طغیان و سرکشی پیش می گیرند و صلاح آنها این است که در حد معینی از روزی باشند که نه موجب فقر گردد و نه موجب طغیان.**

پيامبر اکرم (ص): دست ها سه گونه اند: گیرنده، دهنده و نگهدارنده و از همه بهتر دست دهنده است.^(۱)

کاروان بشری به سوی مقصد مشخص خود در حرکت است و ما انسان ها در این کاروان به صورت دسته جمعی حرکت می کنیم، در مسیر راه به واماندگانی برخورد می کنیم که باید آنها را یاری داد و کمبودهایی را می بینیم که باید جبران کرد و با مشکلاتی مواجه می شویم که باید در حل آن، تلاش ورزید.

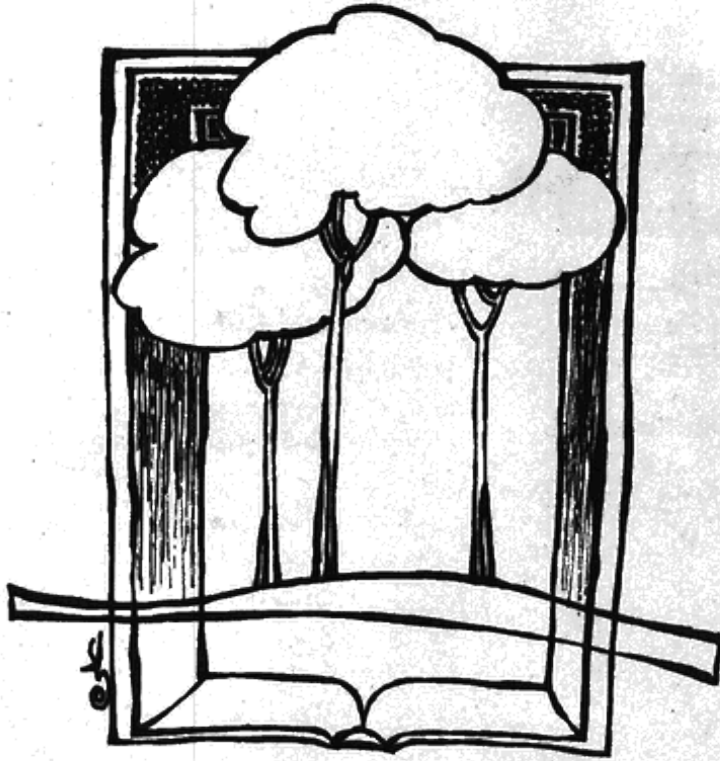
یاری دادن و واماندگان، رفع کمبودها و پر کردن حفره ها اتفاق است و مسئولیت همه انسانهاست. اتفاق در فرهنگ لغت به معنای نفعه دادن، خرج کردن، دادن یا بخشیدن مال به کسی است. همچنین برای اتفاق معانی متعددی ذکر شده است. از جمله:

۱- پر کردن شکاف ۲- مصرف کردن انباشته ۳- از بین بردن فقر و نیازمندی گاهی برای شخصی، یا جامعه ای حوادثی

احسان، در متون اخلاقی و دینی ما همان آغاز یکی از فضایل اخلاقی انسته شده است. مشروط بر اینکه از رنگ ریا و حب غیر خدا به دور و از سرطاعت و یک سیرتی باشد. همینطور است انفاق، قتی آدمی از آن چیزی به نیازمندان بخشد که خود دوست تر دارد یا بدان محتاج تر است.

این دو فضیلت را جز آنکه به لحاظ ظری بر آنها تأکید بسیار رفته است، عملا در کردار اولیای الهی هم برجسته و چشمگیر می بینیم.

مقاله حاضر بر فضیلت و میمنت احسان انفاق، آیات و اخبار بسیاری را شاهد ورده و سخن خود را بدانها مستند کرده است. این تحقیق را به سبب همین ابتکار ج باید نهاد.

فداکاری و از خود گذشتگی را در آنها پرورش دهد. به علاوه بسیاری از مردم اگر کاملاً بی نیاز بشوند راه طغیان و سرکشی پیش می گیرند و صلاح آنها این است که در حد معینی از روزی باشند، حدی که نه موجب فقر گردد و نه طغیان. از طرفی وسعت تنگی رزق در افراد انسان بستگی به میزان تلاش و دوشش آنها دارد. خداوند روزی را بر هر کس که بخواهد تنگ یا گشاد می دارد، این حکمت اوست و حکمتش ایجاب می کند که هر کس تلاشش بیشتر باشد سهمش بیشتر و هر کس تلاشش کمتر محروم تر.

نظام تکوین ایجاب کرده که خداوند زمین را با تمام مواهبش در اختیار بشر قرار دهد و آنها را در اعمال خود برای طی کردن مسیر تکامل آزاد بگذارد و در عین حال غرایزی در او آفریده که هر کدام او را به سوی سوق دهد و از طرفی نظام تشریح چنین ایجاب کرده که قوانینی برای کنترل غرایز، تهذیب نفوس و تربیت انسان ها از طریق ایشار و فداکاری و گذشت و انفاق قرار دهد و ایشان را که استعداد رسیدن به مقام خلیفه الهی را دارند از این طریق به آن مقام منبع برساند. از طریق زکات تطهیر نفوس کند و از راه انفاق بخل را از دل ها بزداید و فاصله طبقاتی را که منشاء هزاران فساد در زندگی است از بین ببرد. (۳)

در حدیث قدسی داریم که مصلحت برخی از بندگان بیماری و برخی دیگر سلامتی، برخی فقر و برخی دیگر بی نیازی است. (۴) البته احادیث متعددی از پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) داریم که خداوند در قیامت از فقرا به خاطر فقرشان عذر خواهی می کند و اجر و پاداش می دهد.

نقل یک روایت

میمون بن مهران می گوید: من در پیشگاه امام مجتبی (ع) مشرف بودم در حالی که ایشان معتکف بودند. مردی به محضرشان شرفیاب شد و عرض کرد: مقروضم و چون قدرت پرداخت آن را ندارم، طلب کارم می خواهد مرا به زندان بيفکند. امام حسن (ع) فرمود: پولی ندارم که دین شما را ادا کنم. آن شخص به امام (ع) عرض کرد: شما اگر بیایید با طلب کارم صحبت کنید. ممکن است به پاس حرمت شما مرا به زندان نبرد. میمون بن مهران می گوید: دیدم حضرت آماده شد که کفن پوشد و از مسجد خارج شود. عرض کردم: آیا فراموش کرده اید که در حال اعتکاف هستید و معتکف نباید در حال اعتکاف از مسجد خارج شود. امام (ع) فرمود: فراموش نکردم، ولی پدرم از جدم رسول اکرم (ص) نقل کرد که: اگر کسی گره ای از کار مسلمین یا شخص مؤمنی بگشاید و حاجت او را بر آورده سازد. مانند آن است که نه هزار سال خداوند را عبادت کرده، روزها را به روزه و شبها را به شب زنده داری سپری کرده باشد. (۵)

شرایط نفاق ارزشمند

* معاویه درباره علی (ع) چنین

شهادت داده است: «اگر علی

انبیاری از طلا داشته باشد

و انبار دیگری از کاه، نخست انبار

طلا را در راه خدا انفاق خواهد

کرد و چیزی بجای خود نگه

نخواهد داشت.

قرآن کریم شرایط انفاق ارزشمند را در آیات مختلف بیان کرده که از جمع آن می توان ده شرط آن را مورد توجه قرار داد.

۱- از بهترین قسمت مال انتخاب شود نه از اموال کم ارزش.

«ای کسانی که ایمان آورده اید از اموال پاکیزه ای که به دست آورده اید یا از زمین برای شما خارج ساخته ایم انفاق کنید، و به سراغ قسمت های ناپاک برای انفاق نروید، در حالی که خودتان حاضر نیستید آنها را بپذیرید. مگر از روی اغماض، و بدانید خداوند بی نیاز و شایسته ستایش است.» (۶)

۲- از اموالی که مورد نیاز انسان است، باشد.

«آنها دیگران را بر خود مقدم می دارند، هر چند

خود به طور شدید نیازمند باشند.» (۷)

۳- به کسانی انفاق کنید که سخت نیازمندند، و اولویت ها را در نظر بگیرید.

«انفاق شما بخصوص برای نیازمندیانی باشد که در راه خدا در محاصره قرار گرفته اند.» (۸)

۴- انفاق اگر مخفی باشد بهتر است.

«هرگاه آنها را مخفی ساخته و به نیازمندان بدهید برای شما بهتر است.» (۹)

۵- هرگز منت و آزاری با آن همراه نباشد.

«ای کسانی که ایمان آورده اید، انفاق های خود را با منت و آزار باطل نکنید.» (۱۰)

۶- انفاق باید توأم با اخلاص و نیت پاک باشد.

«کسانی که اموالشان را برای جلب خشنودی خداوند انفاق می کنند.» (۱۱)

۷- آنچه را انفاق می کند کوچک و کم اهمیت

بشمرد، هر چند ظاهراً بزرگ باشد.

«به هنگام انفاق منت مگذار و آنرا بزرگ بشمار.» (۱۲)

۸- از اموالی باشد که به آن دل بسته است و

مورد علاقه اوست.

«هرگز به حقیقت نیکوکاری نمی رسید، مگر

اینکه از آنچه دوست دارید انفاق کنید.» (۱۳)

۹- هرگز خود را مالک حقیقی تصور نکنند،

بلکه خود را واسطه ای میان خالق و خلق بدانند.

«انفاق کنید از آنچه خداوند شما را نماینده خود در آن قرار داده است.» (۱۴)

۱۰- انفاق باید از اموال حلال باشد، چرا که

خداوند فقط آن را می پذیرد.

«خداوند شما، از پرهیزگاران قبول می‌کند» (۱۵)
 صدقه که بخشی از انفاق مستحب به شمار
 می‌رود نیز شرایطی دارد که در روایتی از پیامبر اکرم
 (ص) نقل شده است. که ایشان فرمودند: هفت
 چیز صدقه را زینت بخشد و بالا برد:

۱- حلال بودن ۲- در تنگدستی ۳- پیش
 زمرگ ۴- جنس خوب ۵- مخفی بودن ۶-
 منت بودن ۷- از حدود تجاوز نکردن (۱۶)
 همچنین پیامبر اکرم (ص) فرمودند: چون
 صدقه از دست صاحبش بیرون رود، پنج کلمه
 بگوید: من فانی بودم، جاویدم کردم. کوچک
 ردم، بزرگم کردم، دشمن توبوادم، دوستم
 ردم. تو مرا حفظ می‌کردی، اینک من تا قیامت
 گنجان تو هستم (۱۷)

در روایت دیگری از پیامبر (ص) نقل شده که
 شان فرمودند: صدقه دهندگان پنج امتیاز دارند:
 آمدن حاجات، نجات از سختی‌ها، وسعت
 روزی، نجات از مرگ بد، آمرزش گناهان، و طول
 عمر بارزق فراوان. (۱۸)

از پیامبر (ص) نقل شده که راجع به صدقه از
 شیطان پرسیدم که چرا جلوگیری می‌کنی؟ گفت:
 محمد چون بینم کسی صدقه می‌دهد گویا اره
 سر من نهاده‌اند و مانند چوب می‌برند، پرسیدم:
 چرا؟ گفت: صدقه پنج خاصیت دارد: مال را زیاد
 می‌کند، بیمار را شفا می‌دهد، بلا را دور می‌کند،
 صاحبش چون برق جهنده از پل صراط بگذرد و
 حساب وارد بهشت شود. (۱۹)

در عبارتی دیگر پیامبر اکرم (ص) فرمودند: هر
 کس صدقه‌ای بدهد، برای او در برابر هر درهم آن،
 نود کوه احد از نعمت‌های بهشتی برخوردار
 خواهد بود. (۲۰)

انفاق کنندگان نمونه

علی (ع) پس از رسول خدا (ص) با
 سخاوتمندترین مردم به شمار می‌رود؛ تا آنجا که سه
 پاره روز با همسرش زهرا، و دو فرزندش حسن و
 حسین روزه گرفتند و قوت‌شان را به مسکین و یتیم
 اسیر دادند و خود با آب افطار کردند و این آیه در
 حق آنها نازل شد که:

«و یطعمون الطعام علی حبه مسکیناً و یتیمًا و
 یراً. انما نطعمکم لوجه الله لا نرید منکم جزاءً و
 شکوراً. انا نخاف من ربنا یوماً عبوساً قمطریراً»
 سوره انسان آیات (۸۱-۸۰)

و نیز یکبار امام علی (ع) تمام مایملک خود را
 راه خدا انفاق کرد و آن هنگامی بود که حضرت
 ط چهاردهم داشتند، که یکی را شب هنگام و
 گری را روز و درهم سومی را پنهانی و چهارمی
 آشکارا انفاق فرمود (۲۱) و سپس این آیه نازل شد:
 «ذلین یتفقون اموالهم باللیل والنهار سرأ و علانیة»
 سوره بقره آیه ۲۷۵- مولی علی (ع) کار می‌کرد
 نزد می‌گرفت و آن صدقه می‌داد و خود گاهی از
 دست گرسنگی سنگ بر شکم می‌بست به طوری

«وینفق من یتصدقون من ما ینفقون»

بسم الله الرحمن الرحیم
 اللهم لا حول و لا قوة الا بالله العلی العلی
 عوی و یطعمون اموالهم باللیل والنهار سرأ و علانیة
 اریح علی فیه من الله العلی العلی

وینفق من یتصدقون من ما ینفقون
 فی سبیل الله و فی سبیل رسول الله
 فی سبیل الله و فی سبیل رسول الله
 فی سبیل الله و فی سبیل رسول الله

*** اثرا اجتماعی انفاق به دست آوردن دل ها، محبت به دیگران، استمرار دوستی ها و زیاد شدن دوستان است.**

همچنین در احوالات امام حسن (ع) وارد شده است که مردی خدمت آن حضرت رسید و اظهار فقر و پریشانی کرد. حضرت خزانه‌دار خود را خواست و فرمود، چه مقدار مال نزد توست؟ عرض کرد دوازده هزار درهم، فرمود آن را به این مرد فقیر بده و من از او بحجالت می‌کشم. خزانه‌دار عرض کرد دیگر چیزی از برای مخارج باقی نمی‌ماند. فرمود تو آن را به فقیر بده و حسن ظن به خدا داشته باش، حق تعالی تدارک می‌فرماید. پس از آنکه خزانه‌دار آنرا به او داد، حضرت او را طلبید و عذرخواهی کرد و فرمود ما حق تو را ندادیم، لکن آن قدر که نزد ما بود به تو دادیم. همچنین حضرت مجتبی (ع) در طول عمر خود دویار تمام اموال و دارایی خود را در راه خدا خرج کرد و سه بار ثروت خود را به دو نیم تقسیم کرده، نصف آن را برای خود نگه داشت و نصف دیگر را در راه خدا بذل و بخشش کرد. (۲۲)

این عساکر از مورخان نامی که کتاب وی از معروفترین کتب تاریخی است، می‌گوید: شخص مستمندى در کوچه‌های مدینه به راه افتاد تا به در خانه امام حسین (ع) رسید. در خانه را کوبید و شروع کرد به خواندن اشعاری به این مضامین: «کسی که حلقه در خانه تو را بکوبد ناامید برنمی‌گردد. تو صاحب جود و معدن کرم هستی...». امام حسین (ع) در حال نماز بود، صدای کوبیدن در و تقاضای سائل را که شنید، نماز خود را با سرعت به پایان رساند از منزل بیرون آمد. به چهره مرد سائل نگاه کرد، فقر و تنگدستی از چهره‌اش می‌بارید، امام به داخل خانه بازگشت و از قنبر سؤال کرد: از وجوه مربوط به مخارج زندگی ما چیزی نزد تو مانده است؟ قنبر جواب داد: دویمت درهم موجود است که فرمودید در میان اهل بیت شما تقسیم کنم. فرمود: آن را بیاور، زیرا کسی آمده که به گرفتن آن سزاوارتر است امام

که حتی دشمن او، معاویه شهادت می‌دهد: «اگر علی انباری از طلا و انباری از گاه داشته باشد، نخست انبار طلا را در راه خدا انفاق می‌کند و هیچ برای خود نگه نخواهد داشت». (۲۳)

مولی (علیه السلام) می‌فرماید: ای سفیدها «نقره‌ها و دراهم» و ای زردها «دینارها و طلاها» بروید غیر از علی را فریب دهید که علی فریب شما را نخواهد خورد. (۲۴)

پاداش انفاق کنندگان

خداوند برای انفاق کنندگان پاداش‌های ارزنده‌ای قرار داده است «فالذین امنوا منکم و انفقوا لهم اجر کبیر»^(۳۱) و خود او پاداش انفاق را برعهده گرفته است.

اکنون به ذکر برخی از پاداش‌های انفاق کنندگان می‌پردازیم:

۱- جایگزینی

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «و هر چیزی را (در راه خدا) انفاق کنید، جای آن را پر می‌کند و او بهترین روزی دهندگان است.»^(۳۲)

گروهی خیال می‌کنند با انفاق کردن چیزی را از دست می‌دهند و کسانی که انفاق نمی‌کنند، اموالشان باقی می‌ماند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «در روز جمعه دو فرشته این گونه دعا می‌کنند «اللهم اعط کل متفق خلفاً و کل ممسک تلفاً»^(۳۳) خدایا به هر انفاق کننده‌ای عوضی عطا فرما و هر بخیلی را به تلف شدن مال دچار فرما».

۲- برخورداری از ثواب مجاهدان

۳- همراهی در هنگامه رستاخیز.

۴- شادی در روز قیامت

بسم الله الرحمن الرحیم

۱- نصابیح، آیه‌الله مشکینی، دفتر نشر الهادی، چاپ

نوزدهم، ۱۳۷۹، ص ۱۱۴.

۲- اسراء، آیه ۳۰.

۳- تفسیر نمونه/ ج ۱۸ / ص ۴۰۲.

۴- آینده‌ای بهتر در پرتو انفاق، حسین واعظی زاده ص ۲۳.

۵- مجله با معارف اسلامی آشنا شویم، شماره ۴۸، ص ۱۵۵.

۶- بقره/ ۲۶۷.

۷- حشر/ ۹.

۸- بقره/ ۲۷۳.

۹- بقره/ ۲۷۱.

۱۰- بقره/ ۲۶۴.

۱۱- بقره/ ۲۶۵.

۱۲- مدثر/ ۶.

۱۳- آل عمران/ ۹۲.

۱۴- حدید/ ۷.

۱۵- مائده/ ۲۷.

۱۶- نصابیح، ص ۲۷۵.

۱۷- همان مأخذ، ص ۲۳۸.

۱۸- همان مأخذ، ص ۲۳۸.

۱۹- همان مأخذ، ص ۲۳۸.

۲۰- همان مأخذ، ص ۴۵۷.

۲۱- شرح کشف المراد، علی محمدی، ص ۴۶۸.

۲۲- همان مأخذ، همان صفحه.

۲۳- همان مأخذ، ص ۴۶۸.

۲۴- آینده‌ای بهتر در پرتو انفاق، ص ۳۰۳.

۲۵- همان مأخذ، ص ۳۰۴.

۲۶- همان مأخذ، ص ۳۰۵ و ۳۰۶.

۲۷- مستدرک وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۱۷.

۲۸- بقره/ ۲۷۱.

۲۹- آینده‌ای بهتر در پرتو انفاق، ص ۲۳۵.

۳۰- بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۱۹.

۳۱- حدید/ ۷.

۳۲- سبأ/ ۳۹.

۳۳- برهان، ج ۳، ص ۲۵۳.

پول‌ها گرفت و از خانه خارج شد و آن را به مرد سائل داد و شعری با این مضمون سرود: «ای مرد این پول را از من بگیر و من عذر می‌خواهم و بدان نسبت به تو مهربانم. البته اگر وضع به این گونه نبود و امکانات مادی اهل بیت بهتر از این بود، آسمان کرم ما باران رحمت خود را بر زندگانی تو فرو می‌ریخت و زندگانی پزمرده تو را به صورت گلستانی درمی‌آورد. شرایط روزگار این گونه است که امکانات در دست دیگران بوده، دست ما خالی باشد.»

مرد عرب پول‌ها را گرفت و با خوشحالی مراجعت کرد، در حالی که اشعاری با این مضامین را با خود زمزمه می‌کرد: «شما پاک و مطهرید، هر کجا که نام شما برده شود، درود و تحیات الهی همراه آن است، شما برترید و علم کتاب در نزد شماست. آن کسی که وابسته به خاندان شما نباشد، مایه افتخار و مباهاتی ندارد.»^(۳۵)

این شهر آشوب در کتاب «مناقب» نقل می‌کند: پس از شهادت امام حسین (ع) اثر زخمی بر پشت مبارک او دیده شد، از امام سجاد راجع به آن سؤال کردند، فرمودند: اثر آن انبان‌های غذایی است که به پشت مبارک خود می‌گرفت و در تاریکی شب برای بیوه زنان و یتیمان و مساکین می‌برد.

همچنین در زندگی امام سجاد (ع) است که در شب‌های تاریک غذا به درخانه فقرا می‌برد و صورت خود را می‌پوشاند تا کسی او را نشناسد. او از هم غذاشدن با فقرا و مساکین لذت می‌برد و حتی با دست خود لقمه به دهان آنها می‌گذارد. امام صادق (ع) می‌فرماید: علی بن الحسین شبانه انبانی که حاوی کیسه‌های درهم و دینار بود، بر دوش می‌کشید و در کوچه‌های مدینه به راه می‌افتاد و خانه به خانه در می‌زد و هر کس خارج می‌شد به او عطا می‌کرد.

امام سجاد در روز جمعه‌ای به کنیز خود فرمود: امروز روز جمعه است، به همه سائلین احسان کنید. عرض کرد آقا، همه مستحق نیستند، فرمودند: شاید بعضی مستحق باشند و ما مغضوب شویم.^(۳۶)

آثار انفاق

آثار انفاق را می‌توان به سه دسته فردی، اجتماعی و اخروی تقسیم بندی کرد:

آثار فردی انفاق عبارت است از رفاه و آسایش برای انفاق کننده و دریافت کننده انفاق، آسان شدن مشکلات و هموار شدن راه‌ها، استجاب دعا، رفع بلاها و گرفتاری‌ها، افزایش ثروت، تندرستی و طول عمر.

آثار اجتماعی انفاق عبارت است از به دست آوردن دل‌ها، محبت به دیگران، استمرار دوستی‌ها و زیاد شدن دوستان.

آثار اخروی انفاق عبارت است از آسانی حساب، سپر آتش، محو گناهان، برطرف شدن

* انفاق و صدقه می‌تواند از شیوع

فقر در جامعه پیشگیری کند یا

فقرا را از فقر به درآورد. چنانکه

امام صادق فرمود: «نیکی کردن و

صدقه دادن فقر را از بین می‌برد.»

خشم پروردگار، روشنایی و آسایش در روز قیامت است.

ابن مسعود از پیامبر (ص) نقل کرده است: در شب معراج دیدم بر سومین در دوزخ نوشته شده: هر کس می‌خواهد در روز قیامت عریان نباشد، باید بدن‌های عریان را بپوشاند و هر کس می‌خواهد در آن روز، تشنه نماند باید تشنگان را در دنیا سیراب کند و هر کس مایل است در روز قیامت گرسنه نباشد، باید گرسنگان را در این دنیا غذا دهد.^(۳۷)

خداوند انفاق را کفاره گناهان قرار داده است و به واسطه آن از لغزش‌ها می‌گذرد. «و یکفر عنکم من سیئاتکم»^(۳۸) صدقات بخشی از گناهان‌تان را می‌زداید. انفاق، جبران کننده کاستی‌ها و لغزش‌ها است. حتی چنانچه کسی از انفاق کردن کوتاهی کرد می‌تواند آن را جبران کند. در حدیث داریم «ادفعوا البلاء بالصدقه» با صدقه دادن از پدید آمدن بلاها جلوگیری کنید. همچنین از پیامبر اسلام نقل شده است که فرمودند: «بیماران خود را با صدقه دادن مداوا کنید.»^(۳۹)

انسان‌ها می‌توانند با انفاق کردن و صدقه دادن از گرفتار شدن در دام فقر پیشگیری کنند و حتی چنانچه دچار فقر هستند، بدین وسیله فقر خود را برطرف سازند. در این رابطه امام باقر (ع) می‌فرماید: «البر والصدقه یتفیان الفقر». «نیکی کردن و صدقه دادن فقر را از بین می‌برد.»